

“ภาษาการใช้ถ้อยคำทางกฎหมาย”

นายศุภณัฐ ประสิทธิ์ นิตินธิปฏิบัติกร
ช่วยราชการสำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร

เพื่อเผยแพร่ข้อมูลจากการอบรมหลักสูตรการพัฒนา
นักกฎหมายภาครัฐระดับปฏิบัติการ รุ่นที่ ๑๙
ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สวัสดีค่ะ

ภาษา การใช้ถ้อยคำในกฎหมาย

นายศุภนัฐ ประสิทธิ์ นิตกรปฏิบัติกร

ภาษาในกฎหมาย

01

การร่างกฎหมาย

ภาษาในการร่างกฎหมาย

ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำในกฎหมาย

การร่างกฎหมาย

ศาสตราจารย์ หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่างกฎหมาย” ไว้ว่า ได้แก่การเขียนข้อความในรูปร่างของกฎหมาย (พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง) ด้วยถ้อยคำที่ถูกต้องและแน่นอน เพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย (รัฐสภา คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี) พิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นหรือไม่ หรือควรแก้ไขร่างกฎหมายนั้นเป็นประการใด เพราะเหตุที่ยังไม่ยุติที่ผู้ร่างนี้เอง จึงใช้คำว่า “ร่าง” (Draft, Projet)

หลักเกณฑ์การใช้ภาษา ในการร่างกฎหมาย

ตัวอย่าง

รัฐบาล

- ลักษณะการปกครองแห่งรัฐ เช่น รัฐบาลแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือแบบรัฐธรรมนูญ
- รัฐในฐานะที่เป็นตัวแทนของประเทศชาติ เช่น คำว่า “รัฐบาลไทย”
- คณะบุคคลซึ่งปกครองประเทศโดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันที่จะดำเนินนโยบายของประเทศ ได้แก่ คณะรัฐมนตรีในฐานะที่บริหารกิจการในนามของรัฐ (เรื่องเสรีจที่ ๑๑๖/๒๔๘๕)

คณะรัฐมนตรี

“รัฐบาล” กับ “คณะรัฐมนตรี”

ควรแยกใช้ให้ต่างกันเพราะถึงแม้คำว่า “รัฐบาล” ในบางกรณีจะมีความหมายถึง “คณะรัฐมนตรี” ได้ก็จริงแต่สองคำนี้ก็ยังมีความหมายแยกออกจากกันได้ ฉะนั้น ถ้ากรณีใดมีความประสงค์จะหมายถึงคณะบุคคล ซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้ง โดยได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรให้บริหารกิจการของประเทศ ในกรณีนั้นควรใช้คำว่า “คณะรัฐมนตรี”

“โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม” “โปรดเกล้าฯ”

“โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม” มีความหมายว่า “ชอบ” ใช้กับเจ้านายหรือพระองค์อื่น หากใช้กับพระมหากษัตริย์ ให้ใช้ว่า “ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม” และตามด้วยคำกริยาต่อท้าย

เช่น “ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง”

“มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า”

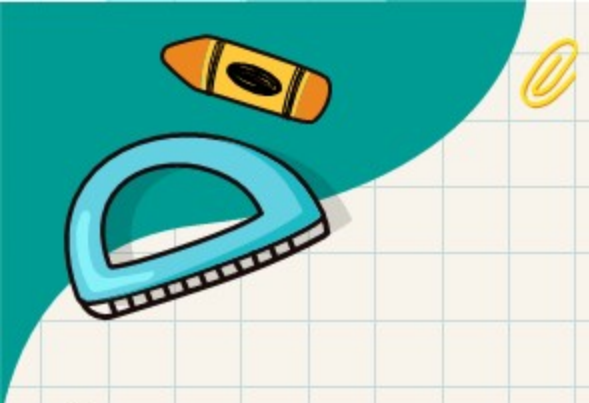
“ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้น”

“ทูลเกล้าทูลกระหม่อม” “ทูลเกล้าฯ”

“ทูลเกล้าทูลกระหม่อม” มีความหมายว่า “ถวาย” ใช้แก่สิ่งของเล็ก หรือของที่ยกได้ที่ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมาร แต่ต้องมีคำว่า “ถวาย” ต่อท้ายด้วยเสมอ โดยการเขียนในกฎหมาย มีการเขียนเต็มพบในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

“ข้าราชการการเมือง” กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง” หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ข้าราชการการเมือง

ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็น
ข้าราชการฝ่ายการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง
ข้าราชการการเมืองในฝ่ายบริหาร ในฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ
ในราชการส่วนท้องถิ่น เช่น ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา ตาม
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘

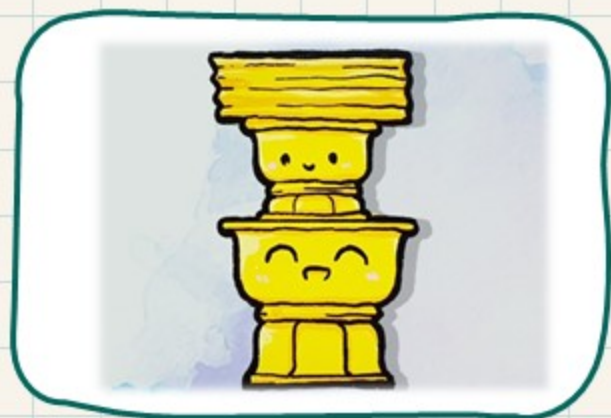
“ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง”
หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนวยการบริหารประเทศหรือ
ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรวมถึงผู้ที่บดบังขอบ
งานด้านการเมืองทั้งหมดซึ่งงานการเมืองก็คืองานที่
เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายที่กำหนดนั้น หมายความว่า
ถึงคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภา และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มี
ลักษณะทำนองเดียวกัน

“อำนาจหน้าที่” “อำนาจและหน้าที่” และ “หน้าที่และอำนาจ”

เดิมคำว่า “อำนาจหน้าที่” ได้ใช้ในกฎหมายมาตลอดโดยมีคำอธิบายว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) (๒) (๓) ...

ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ปรากฏว่าได้มีการใช้ถ้อยคำว่า “หน้าที่และอำนาจ” แทน “อำนาจหน้าที่” เนื่องจากกฎหมายต้องกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ก่อน แล้วบุคคลนั้นจึงจะมีอำนาจตามมาเพื่อให้สามารถกระทำการตามหน้าที่ได้ ซึ่งต่อมาเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มี บันทึกข้อความ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง การใช้ถ้อยคำ “หน้าที่และอำนาจ” ในร่างกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การกำหนดบทบัญญัติอนุโลมโทษ

“การร่างกฎหมายให้นำบทบัญญัติของกฎหมายอื่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าเป็นการบัญญัติให้นำบทกำหนดความผิดและบทกำหนดโทษของกฎหมายหนึ่งมาใช้บังคับแก่การกระทำในอีกกฎหมายหนึ่งด้วยแล้ว จะต้องนำมาใช้ด้วยความระมัดระวังและต้องตีความการนำมาใช้โดยเคร่งครัด การนำบทกำหนดความผิดและบทกำหนดโทษมาใช้บังคับโดยอนุโลมต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายตามมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญฯ และมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่นกัน กล่าวคือ ต้องมีการบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้นำบทกำหนดความผิดอาญาและบทกำหนดโทษของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นมาใช้บังคับแก่การนั้นเพราะบุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

“ ... Where the meaning of law is doubtful or ambiguous, the interpretation is preferred which makes it equitable on valid

เมื่อกฎหมายใดมีข้อความเป็นที่สงสัยหรือเคลือบคลุม
จึงตีความในทางที่ทำให้กฎหมายนั้นเกิดความเป็นธรรม...”

